

ЗА ЕЗИКОВАТА КУЛТУРА ПЛЮС

(Влахова-Руйкова, Радка (2013)).

Практическа граматика БЪЛГАРСКИ ЕЗИК. София, PONS)

Елена Хаджиева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Лингвистичната компетентност е базисен фактор за висока езикова култура, ситуационно проявена в социокултурното общуване. Затова и неслучайно един от акцентите в международните образователни политики е залегналият критерий за създаването на учебни книги и помагала, които ефективно да способстват за изграждането на лингвистична компетентност по роден език.

Такава книга, създадена в синхрон с изискванията на съвременните учебни практики, е новото допълнено издание на „Практическа граматика БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“ с автор Радка Влахова-Руйкова, 2013, изд. PONS.

В Увода авторката пише, че Граматиката представя основните особености на фонетичната и граматическата система на съвременния български език, като са разгледани категориите на езиковите единици във връзка с книжовната норма. Същевременно е обяснено как езиковите особености се включват в приетите правописни, правоговорни и пунктуационни правила, „т.е. не само какво е дадено правило, а защо е такова“.

Съдържанието на книгата следва класическото последователно представяне на лингвистичните факти. Дялът *Фонетика* разглежда основните особености на българската фонетична система – от *Фонемен състав на българския език* до *Корелации в системата на съгласните фонем*, като фонетичните явления и закономерности са разгледани от гледна точка на книжовната нормативност с ясно изведени акценти и правила.

Граматиката, представена с дяловете *Морфология* и *Синтаксис*, е също много добре структурирана и лингвистичната информация за отделните части на речта и части на изречението се отличава с оригинални обяснения и онагледяване с примери, подбрани така, че да покажат стилистичните възможности на езиковите категории и едновременно с това да дадат представа за тяхната употреба в творчеството на класическите и на съвременните български писатели. Изложението е изключително стегнато и ясно, информацията е поднесена без излишни подробности, всъщност това е и една от идеите на книгата, която представлява определен принос в областта на приложната лингвистика.

В отделни рубрики са изнесени *Правоговорно/Правописно/Книжовно правило!* и съответно *Изключение/я, Не забравяйте!* Този модел на поднасяне на информацията е много полезен за реферирането ѝ към различен тип аудитория със съответната ѝ степен на лингвистична компетентност. След всяка теоретична единица следва модул *Вярно* или *Невярно*, като предложеният подход на съчетаване на теория и практика, както и възможността за самопроверка на придобитите езикови знания реализират успешен методически похват, улесняващ значително качествено усвояване на системата на българския език.

Новото издание на практическата граматика на българския език съдържа и раздел със 100 допълнителни упражнения – 1) задачи по фонетика, засягащи основни правописни принципи, 2) задачи по морфология – за съществително име, числително, местоимение, залог на глагола, вид на глагола, време на глагола, наклонение, и 3) задачи по синтаксис – върху прости изречения и върху подчинени. В края на книгата са дадени и отговорите към допълнителните задачи. Подбраните задачи ще помогнат на читателите да се справят с най-често срещаните трудности при усвояването на системата на езика и неговата книжовна норма. Освен това чрез този раздел (само)обучаващият се/интересуващият се/проверяващият знанията си има възможност във всеки момент да установи нивото на своите практически умения или да разбере по достъпен начин спецификите на книжовния български език.

Друг принос на книгата е включването в отделните задачи по морфология и по синтаксис на примери от един и същ автор. Така наред с конкретната граматическа проблематика са представени и стилово-езикови „срезове“ на отделни автори, литературни периоди и течения.

Съществени предимства на новата практическа граматика са следните:

1. Широк диапазон потребители

Ясното и точно представяне на граматическата система на българския език с дефинирани книжовни норми очертава книгата като достъпна за широк кръг аудитория – ученици, зрелостници, кандидат-студенти, филолози, нефилолози, чуждестранни студенти, изучаващи български език и участници в различни форми на продължаващо обучение.

Грамматиката е ценно помагало за успешна подготовка и представяне на ДЗИ по български език и литература. Освен това тя е приложима във всички университетски курсове, които са фокусирани върху езиковата култура.

Специално по отношение на чуждоезиковите практики новата граматика дава възможност да се използва ефективно за обучението по български език като чужд: 1) в различни специалности в трите научно-образователни степени в наши и чужди университети, където се изучава българистика; 2) за различни нива на владение на езикова, комуникативна и социолингвистична компетентност; 3) от чуждестранни граждани, живеещи в страната и чужбина; 4) от българи и техните семейства, които са извън България; 5) от национални,

европейски и световни научноизследователски институции и организации, свързани с образователните стратегии на обучението по чужд език.

2. Представените лингвистични концепции не се обвързват с излишни или трудно възприемани теоретични модели. Особеностите на съвременния български език са рамкирани и конкретизирани в ясни правописни, правоговорни или пунктуационни правила.

По този начин Граматиката може да се използва и за справка от широк диапазон потребители, които не изучават специално, а използват писмено и говоримо българския език в различни сфери на общуване. Това предимство я превръща в удобен справочник на основните правила и книжовни норми на съвременния български език, необходими за общуването във всяка обществена дейност.

3. Практическите упражнения и задачите за самопроверка дават възможност за определяне на степента на лингвистичната, а и на комуникативната компетентност на читателите.

Многофункционалността на Практическата граматика на българския език с автор Радка Влахова-Руйкова е иновативно явление сред учебните книги и помагала, необходими както за обучението по роден език, така и за чуждоезиковото обучение. Модерно направена и изключително полезна за широк кръг потребители, Граматиката допринася и за повишаването на езиковата култура на всички, които са почитатели на добрата публична кореспонденция и на културния диалог в различните сфери на общуване. Затова и разглежданата книга бихме оценили като Граматика плюс, задължителна за всяка библиотека.

ON THE LANGUAGE COMPETENCE PLUS

✉ **Elena Hadjieva, Assos. Prof.**

Faculty of Slavic Studies
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: e_hadj@abv.bg